گفت و شنود

محسن جلیلوند در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

توافق حداقلی با محور ترروسیه به دست می‌آید

فضای مذاکرات حالت یارادوکسیکال پیدا کرده است

روسیه مذاکرات وین را مدیریت می‌کند

آرمان ملی: همه طرف‌های برجام مذاکرات برجام را امیدوار کننده ارزیابی کرده‌اند و معتقدند که اگر اتفاق خاصی رخ ندهد می‌توان نسبت به احیای برجام و رسیدن به توافق در این دور خوشبین بود. این در حالی است که برخی معتقدند هنوز اختلاف وجود دارد که باعث می‌شود مذاکرات فرسایشی شده و به زودی شاهد اعلام توافق از سوی طرفین مذاکره نباشیم و آنچه مسلم است توافق در صورتی انجام خواهد شد که تحریم‌های ایران برداشته شود و هر حالتی جز این توافق محسوب نخواهد شد. در این راستا برای بررسی مذاکرات برجام، احتمال رسیدن به توافق و چالش‌های توافق «آرمان ملی» با محسن جلیلوند کارشناس مسائل بین‌الملل به گفت‌وگو پرداخته است که می‌خوانید.

همه طرف‌های برجام به سازنده بودن و امیدواری به احیای توافق ابراز خوش‌بینی می‌کنند تحلیل شما از روندهای حاکم بر مذاکرات دور هشتم چگونه است؟

کلماتی مانند سازنده، رو به جلو، اعلام مواضع، مذاکرات به موفقیت می‌رسد و... را در این ۳۰ سال گذشته به اندازه‌ای شنیدیم که دیگر خسته کننده شده است. صرف نظر از این موضوع دور هشتم مذاکرات همان‌طور که نماینده روسیه آقای اولیانوف گفته پیگیری همان مذاکراتی است که آقای عراقچی و تیمش انجام می‌دادند و دنباله همان است و چیزی بیش از آن را نمی‌خواهد. ایران نیز به دنبال همین امر است. در مذاکره وقتی خاله‌زنکی هم بخواهید بخرید صاحب خانه با حداکثر و شما با حداقل قیمت وارد مذاکره می‌شوید و فرد صاحب املاک درصدد است که حد وسطی را بگیرد و موضوع را حل کند. این وظیفه اکنون در دور هشتم مذاکرات بر عهده روسیه است. اما اینکه مذاکرات دور هشتم به نتیجه برسد تابع برخی شرایط و مولفه‌ها است و اینکه هیأت ایرانی چه چیزهایی مطرح کند لذا من یک حالت سر در گمی در طرفین مذاکره می‌بینم. یعنی ایرانی‌ها دقیقا نمی‌دانند که بر روی چه چیزی پافشاری کنند و طرف مقابل نیز نمی‌داند. در حال حاضر فضای مذاکرات یک حالت یارادوکسیکالی پیدا کرده است. در میز مذاکرات شما یک منبع تهدید دارید و یک با ح Vertical limit یا حد عمودی را مطرح می‌کنید تا بر روی آن حد عمود شما همه به توافق برسند. حد عمود که غربی‌ها می‌گویند ایران برای خود تعریف کرده رسیدن به توانایی ساخت سلاح هسته‌ای است. در عین حال مقام معظم رهبری در فتوا داده که ساخت سلاح هسته‌ای خط قرمز ما است. پس این منبع تهدید این است که غربی‌ها مطرح می‌کنند علی‌رغم برخی و تناقض است و وضعیت یارادوکسیکالی است که غربی‌ها در آن گیر کرده‌اند. از طرفی ایران نیز می‌گوید که ما می‌خواهیم تحریم‌های برجامی و غیر برجامی یک جا لغو شوند که این نمی‌شود، چرا که برجامی که ترامپ از آن خارج شده بود و به واسطه آن تحریم‌هایی برداشته شده بود تحریم‌های برجامی بود اما بالای ۷۰ درصد تحریم‌هایی که ترامپ برای ایران وضع کرده غیر برجامی است و هیچ ارتباطی به برنامه هسته‌ای ایران ندارد و در حوزه حقوق بشر و مسائل منطقه‌ای و... است. بنابراین ایران نیز در این تناقض گیر کرده است. بنابر این هر دو طرف در وضعیت یارادوکسیکال قرار دارند. اینکه گفته می‌شود آمریکا باید تضمین دهد که رئیس‌جمهور بعدی از توافق بیرون نیاید نیز امری یارادوکسیکال است، چراکه این مساله باید در مجلسین آمریکا تصویب شود که آنها هرگز این کار را نمی‌کنند. چون اگر این اتفاق بیفتد آمریکا تا ابد منفعل می‌شود و نمی‌تواند نسبت به برجام واکنشی داشته باشد. مثل قرارداد دوسنی و مودت ایران و آمریکا که از سال ۱۹۵۵ تاکنون هر دو کشور به آن پایبند هستند، چراکه در آن زمان مجلس شورای ملی و سنای ایران و مجلس نمایندگان و سنای آمریکا این قرارداد را تصویب کرد. لذا هیچ رئیس‌جمهوری نمی‌تواند از این قرارداد خارج شود. حتی آقای ترامپ نیز که از همه قراردادها خارج می‌شد نتوانست از آن خارج شود. چون خیلی سر راست و محکم بسته شده بود. حال وسط این یارادوکسی باید یک حالتی پیش آید که از درون آن توافق حاصل شود. من خودم فکر می‌کنم که طرفین در این دور به یک توافق نسفه و نیمه راضی می‌شوند تا دوره‌ای بعد به توافقی بلند مدت برسند.

نوع رویکردها و تحرکات روسیه را به عنوان یکی از طرف‌های تاثیرگذار در مذاکرات چطور می‌بینید؟

من معتقدم که معامله با روس‌ها مدیریت می‌کنند و این ضعف ایران و آمریکا است که با هم مذاکره نمی‌کنند. اگر ایران و آمریکا به صورت مستقیم با یکدیگر مذاکره کنند روس‌ها به طور خودکار دیگر جایگاهی در این میان نخواهد داشت. اما چون ایران و آمریکا با هم مذاکره نمی‌کنند روس‌ها مدیریت جریان را به عهده دارند. وقتی هم طرف سومی مدیریت قضیه را بر عهده می‌گیرد اولین کاری که می‌کند منافع خود را در نظر می‌گیرد. هر کشوری به فکر خودش است و همه طرف‌های حاضر در مذاکرات نیز در این مذاکرات منافع خود را در نظر می‌گیرند. ترویکای اروپا نیز گرچه به فکر منافع و دستاوردهای برجام از جمله رسیدن به بازارهای ایران هستند اما بیشتر با آمریکا هماهنگ هستند و آنها منافع خود را با آمریکا تقسیم می‌کنند.

از دیدگاه شما چه میزان این ابراز امیدواری‌ها نسبت به احیای توافق می‌تواند جنبه عملیاتی به خود بگیرد؟

به نظر من اگر اتفاق خاصی رخ ندهد و متغیرهای دیگری بر مذاکرات تاثیر نگذارند و روند مذاکرات به همینگونه که هست پیش برود در این دور از مذاکرات طرفین با دستکاری در برخی مسائل به یک توافق کوتاه مدت و حداقلی رضایت خواهند داد تا اگر طرفین از این توافق کوتاه مدت ابراز رضایت کردند و موافق بودند مذاکرات بعدی را در مورد سایر مسائل صورت دهند که آن مذاکرات یک توافق بلندمدت را رقم زند. البته باید این مساله را نیز در نظر گرفت که ایران می‌تواند اهرم فشارهایی در این مذاکرات داشته باشد. مثلا مسائل منطقه‌ای ایران خیلی می‌تواند اهمیت داشته باشد اما نه به صورت مستقیم بلکه به صورت غیرمستقیم. البته به نظر من فعلا چنین موضوعاتی در حاشیه است و اصل قضیه مساله برنامه هسته‌ای است، چراکه سایر مسائل مثل برنامه هسته‌ای از طرف غربی‌ها تهدید فوری تلقی نمی‌شود و می‌توان بعدا به آنها پرداخت.

دولت به چه میزان نسبت به وعده‌های اقتصادی که به مردم داده عملکرد قابل قبولی داشته است؟ آیا سیاست‌های اقتصادی دولت می‌تواند در نهایت تورم را کنترل کند؟

وضعیتی که امروز در اقتصاد کشور وجود دارد یک شبه به وجود نیامده و نتیجه سیاست‌هایی است که در گذشته اعمال شده است. به‌خصوص سیاست‌هایی که در هشت سال گذشته در کشور اجرا شد در شرایط کنونی بروز و ظهور پیدا کرده است. مسأله اصلی کشور این است که عده‌ای از جناح چپ و راست همواره از رانت دولت استفاده کرده‌اند. در دهه‌های گذشته رانت‌خواری در بین دو جریان چپ و راست شیوع پیدا کرده و امروز نیز ادامه دارد. در طول این سال‌ها مردم از همه جریان‌های سیاسی حمایت کردند و اجازه دادند برنامه‌های خود را اجرایی کنند و بسیاری از سخنی‌ها و دشناری‌ها را تحمل کردند. با این وجود کسانی که مدعی خدمت بوده‌اند و مردم به آنها فرصت داده‌اند از این فرصت به‌خوبی استفاده نکرده‌اند و از آزمونی که مردم برای آنها در نظر گرفته‌اند سربلند بیرون نیامده‌اند. به همین دلیل نیز مردم نسبت به قدرت سیاسی چپ و راست ناامید شده‌اند و دیگر حاضر نیستند به آنها فرصت بدهند. این مسأله نشان‌دهنده عظمت مردم ایران است. عقل اجتماعی مردم از عقل سیاسی سیاستمداران قوی‌تر است. مردم به مدعیان خدمت فرصت می‌دهند تا ماهیت واقعی خود را مشخص کنند و سپس درباره آنها قضاوت می‌کنند. یکی از شعارهای اصلی آقای رئیسی در رقابت‌های انتخاباتی مبارزه با فساد و رانت‌خواری بود. این در حالی است که در عمل شاهد مبارزه با رانت‌خواری نیستیم و دولت هنوز از این زمینه عزم جدی از خود نشان نداده است. دولت هنوز موفق نشده دست رانت‌خواران را از دسترسی به منابع عمومی کوتاه کند. بدون تردید اگر این اتفاق رخ ندهد وضعیت دولت سیزدهم نیز مانند دولت‌های گذشته خواهد شد و توفیق قابل توجهی به دست نخواهد آمد. نکته دیگر اینکه مشکلات معیشتی مردم به‌صورت مستقیم به سیاست‌های اقتصادی دولت آقای رئیسی مربوط نمی‌شود و بلکه ریشه در سیاست‌گذاری اقتصادی دولت دارد.

استراتژی دولت برای حل مشکلات اقتصادی چیست؟ آیا می‌توان برای سیاست‌های اقتصادی دولت قائل به استراتژی و برنامه‌ریزی دقیق و مدون بود؟

واقعیت این است که بی‌برنامگی مشاهده می‌شود. به‌عنوان مثال اگر به لایحه بودجه ۱۴۰۱ توجه کنیم به این نتیجه می‌رسیم که بین سازمان برنامه‌وبودجه و سایر نهادهای دولت انسجام وجود ندارد. به‌همین دلیل نیز نمی‌توان لایحه بودجه را لایحه‌ای قلمداد کرد که فقر را در جامعه کاهش بدهد و شرایط زندگی فقرا را بهتر کند. امروز مواد غذایی با ۴۰ درصد افزایش قیمت مواجه شده است. این اتفاق در شرایطی رخ می‌دهد که دولت عنوان کرده تنها ۱۰ درصد به حقوق کارمندان و کارگران اضافه خواهد شد. نکته مهم‌تر اینکه دولت عنوان می‌کند قصد دارد یارانت خواری و تورم مبارزه کند اما این رویکرد در بودجه مشاهده نمی‌شود و بین حرف و عمل دولت فاصله افتاده است. بسیاری از روسای جمهور گذشته در مبارزات انتخاباتی خود شعارها و وعده‌هایی را به مردم داده‌اند که پس‌ازاینکه به ریاست جمهوری رسیده‌اند رویکرد دیگری در پیش گرفته‌اند. در چنین شرایطی مردم به این نتیجه رسیده‌اند که بازی‌ها و زدوخوردهای سیاسی هیچ نتیجه‌ای برای آنها به همراه ندارد. معتقدم خط‌کشی‌ها و بایندزی‌ها باید جای خود را به تعامل و همکاری بین جریان‌های سیاسی بدهد. همه جریان‌های سیاسی باید این نکته را در نظر داشته باشند که منافع عوام بر منافع خـواص ارجح است و کسی نمی‌تواند به نام مردم دعوای سیاسی در کشور راه بیاندازد. حق مردم بر صاحبان قدرت ترجیح دارد. این در حالی است که برخی حق صاحبان ثروت و قدرت را بر حق مردم ترجیح می‌دهند که برخلاف فرمایش صریح حضرت امـام(ره) و مسیر انقلاب اسلامی است. مـردم به‌خوبی می‌دانند باید در شرایط کنونی چه اقدامی انجام بدهند. مردم از جریان‌های سیاسی می‌خواهند صداقت و شفافیت داشته باشند. کسانی که دارای چنیـن صفاتی نیستند و یا اینکه برای امتیاز طلبی وارد صحنه می‌شوند باید این نکته را در نظر داشته باشند که مردم آنها را تاکام خواهند گذاشت. اتفاقات سیاسی در چهار دهه گذشته نشان داده که مردم دیگر به مدیریت‌های امتیاز طلب، حزبی و گروهی اعتماد نخواهند کرد. اغلب این مدیران در تریبون‌های رسمی اظهاراتی را انجام می‌دهند که در عمل خلاف آن را انجام می‌دهند. به همین دلیل نیز تا زمانی که مسئولان حقوق عامه را به حقوق خاصه ترجیح ندهند کار به سامان نمی‌رسد.

> اگر تیم مذاکره‌کننده ایران با پشتوانه قوی در داخل کشور مواجه باشد و شرایط اقتصادی جامعه به شکلی نباشد که کشورهای غربی بتوانند از آن سوءاستفاده کنند امکان مذاکره منطقی و منصفانه فراهم خواهد شد. کشوری می‌تواند با آمریکا به‌صورت مستقیم مذاکره کند که رانت‌خوار داخلی نداشته باشد

دولت به دنبال افزایش یارانه‌های نقدی است. آیا این اقدام را در شرایط کنونی به سود اقتصاد و وضعیت معیشتی مردم می‌دانید؟

اینکه دولت یارانه‌های مردم را بیشتر کند که دست رانت‌خواران از آن کوتاه شود، اقدام مناسبی است. با این وجود افزایش یارانه‌ها باید برای مردم نتیجه داشته باشد و بتواند وضعیت معیشتی آنها را تغییر بدهد. این در حالی است که ساخت تسلیحات هسته‌ای نخواهد رفت و برنامه هسته‌ای ایران یک برنامه صلح آمیز است. از طرف دیگر نیز برخلاف غربی‌ها که شاید خیلی تمایلی به لغو همه تحریم‌هایی که کو کاست نداشته باشند؛ روس‌ها خواهان این هستند که تمام تحریم‌ها یکجا برداشته شود و در این حوزه با ایران هم نظر هستند. شاید بتوانیم بگوییم در بین بازیگرانی که در این مذاکرات هستند روسیه و چین نزدیک‌ترین نظر را به ایران دارند. اما با این نگرشی که روس‌ها به ایران دارند، یک نوع اطمینان و اعتمادی که به سمت نظامی دشت حرکت نخواهد کرد و خواهان لغو همه تحریم‌ها هستند و اینکه روسیه بازیگری روسیه بازیگری است که غیر فردی به شمار می‌آید هم باعث می‌شود که اعتماد ایران با توجه به توازنی که غربی‌ها در مذاکرات پیشین داشتند به کشورهایی مثل روسیه و چین بیش از کشورهای اروپایی باشد. چون به هر حال آمریکایی‌ها توافق را نقض کردند و از آن خارج شدند و کشورهای اروپایی هم هیچ گونه تعهد و پایبندی به توافق از خود نشان ندادند. لذا در این بین تنها با روسیه و چین از تحریم‌های آمریکا پیروی نکردند و همانند مخالف بودند. باید دید که لغو تحریم‌ها چگونه خواهد بود و چگونه راستی آزمایی خواهد شد.

حتی در صدد دند تصمیمات ایران را نیز برای رسیدن به توافق مدیریت کنند؛ تحلیل شما از این موضوع چگونه است؟

همان‌طور که گفتم نقش روس‌ها صرفا میانجیگری است و هر زمان که مذاکرات به بن بست و چالش بخورد و طرفین دچار چالش جدی شوند روس‌ها سعی می‌کنند در چنین مواقعی وارد عمل شوند. چراکه روس‌ها در بین بازیگران مختلفی که پای مذاکره هستند هم از نیات ایران اطمینان کامل دارند و برخلاف غربی‌ها که رویکرد نه چندان مطمئنی نسبت به ایران دارند روس‌ها مطمئن هستند که ایران به سمت تسلیحات هسته‌ای نخواهد رفت و این برنامه هسته‌ای ایران یک برنامه صلح آمیز است. از طرف دیگر نیز برخلاف غربی‌ها که شاید خیلی تمایلی به لغو همه تحریم‌هایی که کو کاست نداشته باشند؛ روس‌ها خواهان این هستند که تمام تحریم‌ها یکجا برداشته شود و در این حوزه با ایران هم نظر هستند. شاید بتوانیم بگوییم در بین بازیگرانی که در این مذاکرات هستند روسیه و چین نزدیک‌ترین نظر را به ایران دارند. اما با این نگرشی که روس‌ها به ایران دارند، یک نوع اطمینان و اعتمادی که به سمت نظامی دشت حرکت نخواهد کرد و خواهان لغو همه تحریم‌ها هستند و اینکه روسیه بازیگری روسیه بازیگری است که غیر فردی به شمار می‌آید هم باعث می‌شود که اعتماد ایران با توجه به توازنی که غربی‌ها در مذاکرات پیشین داشتند به کشورهایی مثل روسیه و چین بیش از کشورهای اروپایی باشد. چون به هر حال آمریکایی‌ها توافق را نقض کردند و از آن خارج شدند و کشورهای اروپایی هم هیچ گونه تعهد و پایبندی به توافق از خود نشان ندادند. لذا در این بین تنها با روسیه و چین از تحریم‌های آمریکا پیروی نکردند و همانند مخالف بودند. باید دید که لغو تحریم‌ها چگونه خواهد بود و چگونه راستی آزمایی خواهد شد.

سید محمد غرضی در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

چین و روسیه ایران را طعمه می‌بینند؛ رانت‌خوار سیاسی‌اند

رئیسی مبارزه با رانت‌خواران را در اولویت قرار بدهد

مذاکره با کشورهای غربی پشتوانه قوی داخلی می‌خواهد

رویکرد ضد تورمی در بودجه مشاهده نمی‌شود

مشکلات کشور به‌صورت دستوری حل نمی‌شود

بین سازمان برنامه و بودجه و بخش‌های دیگر اقتصادی هماهنگی وجود ندارد

لایحه بودجه ۱۴۰۱ نمی‌تواند فقر را کاهش بدهد

مردم به کسانی که امتحان خوبی پس نداده‌اند اعتماد نخواهد کرد

آرمان ملی - احسان انصاری: آیا دولت به پشتوانه به نتیجه رسیدن مذاکرات و احتمال برداشته شدن تحریم‌های ایران سیاست‌هایی مانند افزایش یارانه‌ها را دنبال می‌کند و چرا دولت از استراتژی مشخصی در زمینه اقتصادی برخوردار نیست؟ «آرمان ملی» برای پاسخ به این سؤال با سید محمد غرضی وزیر سابق نفت و کاندیدای ریاست جمهوری در سال ۹۲ گفت‌وگو کرده است. غرضی معتقد است: «یکی از شعارهای اصلی آقای رئیسی در رقابت‌های انتخاباتی مبارزه با فساد و رانت‌خواری بود. این در حالی است که در عمل شاهد مبارزه با رانت‌خواری نیستیم و دولت هنوز از این زمینه عزم جدی از خود نشان نداده است. دولت سیزدهم هنوز موفق نشده دست رانت‌خواران را از دسترسی به منابع عمومی دور کند. بدون تردید اگر این اتفاق رخ ندهد وضعیت دولت سیزدهم نیز مانند دولت‌های گذشته خواهد شد و توفیق قابل توجهی به دست نخواهد آمد.» در ادامه ماحصل این گفت‌وگو را می‌خوانید.

شعیب بهمن در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

روسیه نقش میانجی را در مذاکرات بازی می‌کند

مذاکرات برجام دستاوردهای حداکثری ندارد

پیشرفت مذاکرات نشان می‌دهد که توافق چه زمانی ایجاد خواهد شد

آرمان ملی - سهیل ثابت: دور هشتم مذاکرات احیای برجام در هتل کوبورگ وین پس از وقفه‌ای ۳ روزه به دلیل سال نو میلادی از امروز از سر گرفته می‌شود و با توجه به ابراز امیدواری‌هایی که طرفین مذاکره نسبت به پیشرفت و سازنده بودن مذاکرات داشته‌اند این انتظار می‌رود که حتی در پایان این دور نیز توافق حاصل شود. هرچند که برخیب معتقدند حصول توافق نیازمند آمادگی طرفین توافق است. برای بررسی دور هشتم مذاکرات احیای برجام و نقش و تاثیر روسیه در این مذاکرات «آرمان ملی» با شعیب بهمن تحلیلگر مسائل بین‌الملل و کارشناس مسائل روسیه به گفت‌وگو پرداخته است که می‌خوانید.

نقش و تاثیر روسیه در مذاکرات احیای برجام در دور هشتـــم را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

روسیه به عنوان یک قدرت بزرگ جهانی، یکی از اعضای طرف برجام و گروه ۴+۱ به عنوان کشوری که روابط بهتری نسبت به کشورهای غربی با ایران دارد قاعدتا قابلیت‌ها و توانمندی‌های زیادی برای ایفای نقش در روند مذاکرات دارد. روسیه تلاش می‌کند در راستای به نتیجه رسیدن مذاکرات نقش یک تسهیلگر را داشته باشد. یعنی بازیگری که بتواند مسیر روند مذاکرات را تسهیل کند تا طرفین به یک نتیجه مشخص دست پیدا کنند. این بحث به این معنی است که در درجه اول روس‌ها خواهان حصول توافقی هستند که به لغو تحریم‌های ایران منتهی شود. چون اعتقاد دارند که لغو تحریم‌ها می‌تواند در مناسبات دو جانبه مسکو و تهران هم تاثیر قابل توجهی بگذارد. از طرف دیگر این اعتقاد در میان روس‌ها وجود دارد که لغو تحریم‌ها موجب تقویت ایران در منطقه غرب آسیا خواهد شد. بنابراین هم از حیث اقتصادی و هم از حیث ژئوپلیتیکی تمایل دارند که گفت‌وگوهای ایران به نتیجه برسد و در این راستا تلاش می‌کنند به عنوان یک بازیگر میانجی و تسهیلگر عمل کنند. رفتار روس‌ها نیز عملا نشان می‌دهد که هر زمان چالشی به وجود می‌آید و گفت‌وگوها به مشکل بر می‌خورد تلاش می‌کنند که هم در مذاکره با طرف ایرانی و هم در مذاکره با طرف غربی بتوانند این موانع را از سر راه بردارند و مسیر دستیابی به توافق را تسهیل کنند. خارج از این چارچوب و اعتقاد نیز روسیه نقش دیگری ندارد چون تنها طرف مذاکره کننده‌ای است که چون با همه طرف‌های توافق پای میز مذاکره نشسته می‌تواند مذاکرات مثبتی با هریکی از طرفین داشته باشد. هر چند که هریک از این طرف‌ها برای خود وزن و جایگاهی دارند اما نهایتا روس‌ها منطبق بر قدرت خودشان چه در این مذاکرات و چه در سطح بین‌المللی ایفای نقش می‌کنند و پای میز مذاکرات حاضر می‌شوند.

**پس از صحبت‌های اولیانوف رئیس تیم مذاکره کننده روسیه در خصوص اینکه با ایران توافق کردیم که بر مبنای سند نشش در قبلی مذاکرات پیش برویم؛ عده‌ای این مساله را مطرح کردند که در این دور از مذاکرات روس‌ها تحرکات بیشتری دارند و موضوع دیرینه مذاکره جایی است که همه طرف‌ها با خواسته‌های حداکثری پای میز مذاکره نشسته و وارد مذاکره می‌شوند اما ممکن است با دستاوردهایی از مذاکره روبه‌رو شوند که حداکثری نیست. اساسا طبیعت مذاکره بر همین مبنا استوار است چون اگر قرار باشد همه طرف‌ها بر خواسته‌های حداکثری خود پافشاری کنند عملا توافقی حاصل نمی‌شود و مذاکره رو به جلو حرکت نمی‌کند. در این بین برای اینکه تعدیلی در مواضع، خواسته‌ها و مطالبات طرفین به‌وجود آید معمولا برخی از بازیگران به عنوان میانجی عمل می‌کنند که در این مذاکرات هم نقش ایفا می‌کند. هماندند مذاکراتی که منجر به برجام شد روسیه همین نقش را ایفا می‌کند. چنانکه در مذاکرات مرتبط با برجام نیز روسیه بیشتر نقش میانجی را ایفا می‌کرد برخلاف آمریکا که نقش مدعی اصلی را بر عهده داشت یا فرانسه که نقشش پلیس بد را ایفا می‌کرد. بنابراین روس‌ها همان روند مذاکراتی را که در مذاکرات گذشته را ادامه می‌دهند و هدف نهایی آنها نیز بازگشت همه طرف‌ها به برجام است. فارغ از اینکه برجام خوب یا بد بود آن را به چشم یک توافق بین‌المللی می‌بینند که همه بازیگران باید به آن پایبند باشند و این خواسته نهایی روسیه است.

با توجه به موضع‌گیری‌های طرفین و ابراز امیدواری نسبت به احتمال توافق در پایان دور هشتم مذاکرات؛ آینده برجام؛ تحلیل شما از آینده برجام چگونه است؟

اینکه توافق چه زمانی حاصل می‌شود در وهله اول به پیشرفت مذاکرات بستگی دارد و مشروط به این است که طرف‌های درگیر در مذاکرات چقدر بتوانند از خودشان انعطاف پذیری نشان دهند و احیانا تصمیمات سخت از خودشان اتخاذ شده باشد. به هر حال ممکن است که برخی از بازیگران این آمادگی را داشته باشند که به آن سمت بروند ولی همچنان سایر بازیگران این آمادگی را نداشته باشند. واقعیت این است که باید منتظر ارزیابی‌های هر یک از طرفین ماند چون طرفین متعدد و بازیگران متعددی در پای میز مذاکره وجود دارند که بعضا سانفسانان با یکدیگر خصمانه‌ای دارند و حتی منافع متعارض دارند. این حود می‌تواند روند حصول توافق را کمی با تاخیر مواجه کند. باید دید که لغو تحریم‌ها چگونه خواهد بود و چگونه راستی آزمایی خواهد شد.

نخست وزیر سابق عراق بیان کرد

جزییات منتشر نشده از شب ترور سردار

نخست وزیر پیشین عراق که فاور دو آخرین میزبان سپهبد قاسم سلیمانی فرمانده شهید نیروی قدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، در بغداد باشد، ناگفته‌هایی از شب قبل از ترور وی به زبان آورد. عادل عبدالمهدی گفت: «اربیل من با شهید حاج قاسم سلیمانی به سال دو هزار میلادی برمی‌گردد؛ زمانی که حاج قاسم به دفتر آیت... شهید محمد باقر حکیم می‌آمد و با ما جلسات متعددی جهت بررسی تحولات عراق و منطقه برگزار می‌کرد. انجاود که رابطه شخصی من با شهید قاسم سلیمانی مستحکم‌تر شد؛ به ویژه در مورد مسائل بزرگ و مهم منطقه. این رابطه تا بعد از سرنگونی رژیم صدام و تا مدت کوتاهی قبل از شهادت ادامه داشت.» وی ادامه داد: «شهید درواندیش بود و همیشه راهبردی به مسائل می‌نگریست و همواره نکات مثبت و منفی خود تحولی را که مطرح می‌شد، بیان می‌کرد... در تهران که بودم با وی ساعت‌ها گوموندری می‌کردم و در همان فضا، درباره مسائل سیاسی عراق نیز بحث می‌کردیم... از همان سال ۲۰۰۳ تا مرحله نوظهور داعش، مشابه حامی عراق بود و در هر مذاکره‌ای که بین ما و جمهوری اسلامی انجام می‌گرفت، مشورت او مهم بود.» عبدالمهدی با اشاره به جانبداری شهید سلیمانی از حق و حضوری در جلسات که با مسئولان ایرانی داشته است، درباره شب ترور گفت: «بامداد همان روز قرار بود رأس ساعت هشت و نیم صبح و طبق هماهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران در بغداد، میزبان شهید حاج قاسم باشم تا هم صبحانه بخوریم و هم موضوعات مختلفی را بررسی کنیم.» نخست وزیر پیشین عراق ادامه داد: «نیمه شب مشغول تدوین برخی نکات مهم برای مطرح شدن آن در جلسه صبح بودم که به یکباره و سراسیمه مدیر دفترم آمد و گفت: رئیس کل اطلاعات عراق، مصطفی الکاظمی که نخست وزیر کنونی است به من خبر داد انفجاری مهیب در فرودگاه بغداد رخ داده و هنوز از ماهیت آن اطلاعی ندارند. من نگران شدم. هرچند که نمی‌دانستم حاج قاسم از کدام مرز زمینی یا هوایی قرار است به بغداد بیاید. اما دلشوره داشتم به خصوص اینکه فهمیدم لحظاتی قبل از انفجار یک هواپیمای از دمشق وارد بغداد شده است.» عبدالمهدی با اشاره به تماس وی در آن شب با سفارت ایران در عراق و بی‌اطلاعی مسئولان آن، گفت: «به محل کارم رفتم و تحولات فرودگاه بغداد را لحظه به لحظه پیگیر شدم. تصاویر یکی پس از دیگری منتشر می‌شد. تا به یکباره تصویر دست شهید و انگشتر او را دیدم و تازه فهمیدم که حاج قاسم و ابومهدی المهندس را هدف قرار داده بودند. من تن دست و آن انگشتر را به خوبی می‌شناختم. و الله‌الحقه دشواری بود. مصطفی الکاظمی و اعضای سفارت ایران فورا خودشان را به نخست وزیری رساندند و جلسه‌ای فوق‌العاده تشکیل دادیم تا پیامدهای این ترور را بررسی کنیم. تا صبح بیدار بودم و آمریکایی‌ها رأس ساعت شش صبح به وقت بغداد اعلام کردند که خودشان عامل این ترور بودند.»

یک جنایت واقعی

وی با بیان اینکه: از فرط عصبانیت و ناراحتی هرگونه تماس با آمریکایی‌ها را قطع می‌کردم، تأکید کرد: «کاخ سفید، وزارت امور خارجه و حتی وزارت دفاع آمریکا تلاش کردند با من صحبت کنند، اما من نپذیرفتم؛ چون خنجر از پشت زدن آنها را تحمل نمی‌کردم... لذا هنگامی که رئیس‌جمهور آمریکا رسما می‌گوید که دو شخصیت بزرگ نظامی ایرانی و عراقی را هدف قرار داده است، این واقعا یک جنایت است.» نخست وزیر پیشین عراق در ادامه تصریح کرد: «به شورای امنیت شکایت کردیم و با طرف ایرانی چندین کارگروه ویژه تشکیل دادیم. این جنایت قابل پوشش نیست؛ به خصوص اینکه طرف قاتل، خودش و در عالی‌ترین سطح آمریکا به این ترور اعتراف کرده است. اقدام آن‌ها یک جنایت بود. اگر هم گاهی از جو یاغی‌ها می‌شنویم که آن‌ها با اقدام ترامپ مخالف بودند، ولی، چون ترور یک اقدام دولتی از سوی آمریکا بود، لذا آن‌ها نمی‌توانند اعتراض بکنند. ما باید واقعیت‌ها را آن گونه که هست بیان کنیم. جنایت آنها یک جنایت واقعی بود.»

قضیه فراموش شدنی نیست

عبدالمهدی با اشاره به اینکه هیچکس نباید تصور کند که عراق‌ها قضیه ترور شهید سلیمانی و ابو مهدی المهندس را فراموش کردهاند، گفت: «این قضیه فراموش شدنی نیست، اما در برخی مقاطع، شرایط در عراق پیچیده است و این ممکن است روند تکمیل تحقیقات را کند بکند، اما آن را متوقف نخواهد کرد... دولت عراق در پیگیری این پرونده ترور مجدانه عمل می‌کند و کسی تصور نکند عراقی‌ها اصرار به پیگیری این پرونده ندارند. اما نوع روابط عراق با آمریکا و ایران، تاثیراتی بر روند سرعت تحقیقات می‌کند، ولی واقعیت‌ها را منکر نخواهد شد. به‌خصوص اینکه عامل ترور خودش به ترور اعتراف کرده است.» وی در پاسخ به این پرسش که مراسم تشییع حاج قاسم را چطور دیده بود، تأکید کرد: «خاموهمان را برای برگزاری مراسم تشییع رسمی آماده کرده بودیم و واقعا هم مراسم تشییع رسمی برگزار شد، اما آنچه که پیش بینی نمی‌کردیم، حضور میلیونی مردم بود. حضور مردمی به حدی بود که بر مراسم رسمی ما سرپوش گذاشت. به صراحت بگویم در تاریخ عراق چنین تشییع بزرگی ندیده‌ایم. شاید فقط در ایران و در مراسم تشییع امام خمینی رضوان... از تعالی علیه چنین تشییع بزرگی رخ داده بود. این تشییع بزرگ در بغداد تا نجف نشان از عمق علاقه مردم به فرماندهان پیروزی است و نشان از محبت فراموش نشدنی آنها در میان مردم است. نشان از وفاداری مردم عراق به کسانی است که در سخت‌ترین شرایط در کنار آنها ایستادند تا علیه داعش بجنگند. تاریخ آن را ثبت خواهد کرد.»

حمایت از بغداد و کربلا و نجف

این مقام عراقی درباره اینکه آیا خاطراتی از شهید حاج قاسم سلیمانی در جنگ با داعش دارد، گفت: «بله بسیار... یکی از این خاطرات به شهر تلعفر مربوط می‌شود؛ زمانی که هنوز تلعفر توسط داعش سرنگون نشده بود. ما نیازمند کمک فوری بودیم. به اربیل رفتیم و با مسعود بارزانی دیدار کردیم تا با هماهنگی پیشمرگه‌ها به تلعفر برسیم. قبل از سفر، حاج قاسم با من تماس گرفت و گفت منتظر من باشید تا من هم به شما ملحق شوم و همین طور هم شد و با هم به تلعفر رفتیم. اما دیگر دیر شده بود و شهر به دست داعش افتاده بود و هواپیماهای ما آخرین وسیله بود که شهر را ترک می‌کرد و حاج قاسم در آن شرایط سخت از ارائه هرگونه کمک دریغ نکرد.» عبدالمهدی ادامه داد: «طور راهبردی حاج قاسم در حفاظت از بغداد و کربلا و نجف بر کسی پوشیده نیست. ایشان هم طرح حفاظت از بغداد را ریختند و عملی کردند و هم طرح حفاظت از کربلا و نجف و بعد از آن طرح حمله به داعش در سه استان الانبار و صلاح‌الدین و دیاله را پیاده کردند.» وی در پاسخ به این پرسش که رابطه شهید سلیمانی با کردها، اهل سنت و اقلیت‌ها را چگونه می‌دیدید، خاطر نشان کرد: «او رابطه بسیار حوبی با کردها، اهل سنت و همه گروه‌ها داشت. شاید بسیاری از افراد ندانند؛ اما وقتی در عراق ما نیاز به حل اختلاف یا گروهی داشتیم، همواره از حاج قاسم و ابومهدی المهندس کمک می‌خواستیم تا میانجی‌گری کنند. این نشانه مقبولیت این چهره‌ها در میان مردم عراق بود. آن‌ها همیشه عامل حل بحران بودند.» نخست وزیر پیشین عراق در پایان سخنان خود گفت: «آنچه که شهید قاسم سلیمانی به سلامتی عادلانه علیه تمام ارتش‌های ظالم به‌ویژه ملت فلسطین و سوریه تقدیم کرده است در واقع قطره‌ای از یک دریا است که نمی‌توان در قالب چند جمله یا دیدار به آن اشاره کنیم. بررسی زندگینامه شهید نیازمند زمان زیادی است تا کامل ثبت شود. او یک نماد مقدس برای مسائل بزرگ و عادلانه بود. در شخصیت حاج قاسم سلیمانی یک سمبل و یک پیشگام برای نسل‌های آینده می‌بینیم که بر اساس آموزه‌های او تربیت می‌شوند. آموزه‌هایی از شخصیت انسان مسلمان، فداکار، مجاهد و مبانه رو، او در مقابل دشمنان سختگیر بود برای همین او را هدف قرار دادند. پیش بینی می‌کردند با هدف قرار دادن او، فضیلتش را پایان خواهند داد. ولی در حقیقت آن‌ها قضیه او را شکوفاتر کردند و قدرتی که در وی بود را قوی‌تر کردند. شهید سلیمانی خودش آرزوی شهادت می‌کرد و به این آرزویش رسید.»

**سیاست‌های اقتصادی دولت در حالی در دستور کار قرار گرفته که تیم مذاکره‌کننده ایران در وین در حال گفت‌وگو و رایزنی با قدرت‌های جهانی است. ارزیابی شما از رویکردی که ایران در مذاکرات در پیش گرفته چیست؟ آیا این رویکرد درنهایت به نتیجه دلخواه مردم ایران خواه